

Katarzyna Pankowska-Koc
Ewa Kędracka

Bezpieczeństwo w szkole...

Prawie 2/3 przyczyn wypadków wynika z niewystarczającej wiedzy i świadomości zarówno osób odpowiedzialnych za zapewnienie bezpieczeństwa, jak i dzieci i młodzieży¹.

Bezpieczeństwo to stan, który daje poczucie pewności i gwarancje jego zachowania oraz szansę na doskonalenie. Jest to jedna z podstawowych potrzeb człowieka. To całokształt przedsięwzięć, form oraz sposobów organizowania i kształtowania rzeczywistości otaczającej ludzi w celu zapewnienia im właściwych warunków funkcjonowania. Bezpieczeństwo jest podstawową potrzebą świata. Dotyczy państw, grup społecznych i każdego człowieka, a jego brak wywołuje niepokój i poczucie zagrożenia. Państwo nie jest samotną wyspą, zwłaszcza w czasach tak daleko posuniętej globalizacji, jaka jest naszym udziałem. Cały świat ma problem z bezpieczeństwem. Dlatego organizuje się i kształtuje warunki służące zapewnieniu bezpiecznego funkcjonowania w określonej rzeczywistości.

Taką rzeczywistością jest też środowisko szkolne. Większość ludzi i organizacji, w tym również szkoła, stara się oddziaływać na swoje otoczenie zewnętrzne i sferę wewnętrzną, by usuwać, a przynajmniej oddalać zagrożenia, eliminować lęk, obawy, niepokój i niepewność. Bezpieczeństwem na terenie szkoły zainteresowani są wszyscy. Rodzice, wszak szczęśliwe dzieciństwo i właściwa edukacja dzieci to warunek ich dobrego i bezpiecznego funkcjonowania. Nauczyciele, którzy powinni być świadomi zagrożeń czyhających na każdym kroku. Są – jako ludzie kompetentni i profesjonalni – odpowiedzialni za osoby, nad którymi sprawują pieczę z ramienia społeczeństwa i państwa. Dyrektor szkoły, ponoszący odpowiedzialność prawną, ale i tę trudniejszą – moralną.

Z punktu widzenia bezpieczeństwa w szkołach bardzo istotne jest rozporządzenie Ministra Eduka-

cji Narodowej i Sportu z dnia 31 grudnia 2002 roku w sprawie bezpieczeństwa i higieny w publicznych i niepublicznych szkołach i placówkach. Określa ono obowiązki osób odpowiedzialnych i warunki, które muszą być spełnione w celu zachowania bezpieczeństwa (m.in. na lekcjach wychowania fizycznego, które należą do zajęć najbardziej wypadkogennych).

Mazowieckie Samorządowe Centrum Doskonalenia Nauczycieli dostrzega wagę problemu bezpieczeństwa w szkole, którego to tematu nie da się zawrzeć w jednym numerze. Po numerze 2(17)/2010 „Cyfrowe (nie)bezpieczeństwo” przygotowano następny, poruszający kolejną porcję zagadnień mieszczących się w jakże pojemnym hasle „Bezpieczeństwo w szkole”. I tym razem nie wyczerpiemy wszystkich zagadnień!

Stres, samobójstwo, gwałt, przemoc seksualna, agresja czy inne sytuacje kryzysowe – zapewnienie bezpieczeństwa wymaga najpierw dogłębnego poznania zagrożeń. Niezbędne są informacje i porady, jak sobie radzić w takich sytuacjach w szkole. Ważne jest poznanie zasad właściwego postępowania. Być może wydaje się nam, że tak drastyczne tematy nas nie dotyczą. Jednak ostatnie tragiczne wydarzenia w kraju i na świecie pokazują niestety, że każdy z nas powinien mieć wiedzę na ten temat. Choć na co dzień zapewne dokuczają nam bardziej troska o bezpieczne dotarcie dziecka do szkoły, pobyt w niej i powrót.

Najtańszym i najskuteczniejszym sposobem walki z samym zagrożeniem jest zapobieganie, a najprostszą metodą zapobiegania jest edukacja – im powszechniejsza, tym skuteczniejsza.

¹ Migacz A. *Wypadki i tragedie w szkołach i na wycieczkach* [w:] Koszewska K., Taraszkiewicz M. [red.] *Sytuacje kryzysowe w szkole*, CODN, Warszawa 2007, s. 139.

Szkoła nie jest bezbronna wobec zagrożeń – wymienionych powyżej i innych (jak uzależnienia od alkoholu, narkotyków itp.). Troskę o bezpieczeństwo w szkole wyraża wiele oświatowych aktów prawnych. Liczne i różne programy profilaktyczne oraz placówki specjalistyczne (poradnie PP) pomagają szkole zapewnić bezpieczeństwo dzieci i młodzieży, a także nauczycieli.

Aktem zaangażowania władz oświatowych w prace nad poszerzaniem bezpieczeństwa w szkole jest wprowadzenie do nowej podstawy programowej przedmiotu edukacja dla bezpieczeństwa. Część ekspertów uważa, że zastąpiła ona jedynie przedmiot przysposobienie obronne, ale to nie tylko zmiana nazwy. To głęboka zmiana celów dydaktycznych i wychowawczych. Prawdziwe wyzwanie dla nauczycieli. Uczeń obok znajomości powszechnej samoobrony i obrony cywilnej poznaje zasady prawidłowego działania w przypadku wystąpienia zagrożenia życia i zdrowia, uczy się również udzielania pierwszej pomocy w nagłych wypadkach.

Edukacja dla bezpieczeństwa ma przygotować więc przyszłe pokolenie do radzenia sobie z różnego rodzaju zagrożeniami. Potrzebna jest do tego dobrze przygotowana, przeszkolona, świadoma

i kompetentna kadra. To od nauczycieli i dyrektora szkoły zależeć będzie efektywność wprowadzonych zmian. Pamiętajmy, że treści dotyczące bezpieczeństwa nie ograniczają się tylko do przedmiotu edukacja dla bezpieczeństwa. Powinno się je uwzględniać na wszystkich lekcjach, godzinach wychowawczych, w trakcie całonocnego pobytu w szkole, podczas wycieczek i innych wyjść zorganizowanych. Dyrektorzy szkół i rady pedagogiczne już teraz muszą opanować pewne zachowania związane z umiejętnością zarządzania kryzysem w szkole. Bo kryzys to nie tylko temat biznesu, bo kryzys może dotknąć w każdej chwili każdej ze szkół. Warto przewidując „uzbroić się” w wiedzę pomocną do pokonania go, bowiem poznanie procedur i elementów wsparcia psychicznego pozwoli zminimalizować bądź ograniczyć konsekwencje przykrych zdarzeń na terenie szkoły.

Katarzyna Pankowska-Koc jest nauczycielem konsultantem w Mazowieckim Samorządowym Centrum Doskonalenia Nauczycieli Wydział w Warszawie

Ewa Kędracka jest nauczycielem konsultantem w Ośrodku Edukacji Informatycznej i Zastosowań Komputerów w Warszawie

*Doskonałe bezpieczeństwo
i nietykalność własności oraz osoby:
oto prawdziwa wolność społeczna.*

Antoine de Rivarol